

УВОЂЕЊЕ СЛУЖБЕНИКА ЗА ЈАВНЕ НАБАВКЕ КАО ЈЕДНА ОД КЉУЧНИХ НОВИНА ЗАКОНА О ЈАВНИМ НАБАВКАМА

Значај јавних набавки за функционисање државног сектора и привреде до сада није био препознат у Србији, иако се њихова годишња вредност процењује на око 4 милијарде еура. Јасно је да се у овој области крију велике могућности за рационализацију трошења државног сектора и сузбијање корупције.

Примери везани за рад градске власти у Новом Саду у 2007. години илустративни су у том погледу. Како је недавно објављено у медијима, изигравање прописа у области јавних набавки од стране јавних комуналних предузећа у овом граду попримило је забрињавајуће размере које су, заједно са осталим неправилностима, довели до губитка који је раван трећини укупног годишњег буџета града. Конкретно се наводи да су ЈКП набављала неодговарајуће резервне делове који се нису могли употребити, софтвер који није инсталиран, а плаћано је за његово одржавање итд. Ови примери свакако да нису усамљени када се посматра Србија у целини.

Стога је неопходно предузети системске мере како би се ове појаве спречиле. Као прво, јасно је да се набавка мора третирати у целини, почев од планирања где се дефинише чега и колико је потребно набавити, па све до контроле извршења уговора. Поред тога, у оквиру сваког наручиоца потребно је прецизно дефинисати ко је за шта одговоран у оквиру свеобухватног поступка јавне набавке.

Поред руководиоца државног органа, одговорност за поступање у складу са прописима, треба да носе и они који непосредно учествују у процесу спровођења јавне набавке.

Стога је новим Законом о јавним набавкама који ступа на снагу 6. јануара 2009. године, предвиђена обавеза наручилаца да одреде једну или више особа које ће се бавити јавним набавкама – службеника за јавне набавке. С једне стране, овај службеник би, према систематизацији, имао јасно описане послове које би обављао и за које је одговоран, а са друге стране, наручилац би имао обавезу да службенику омогући да стекне неопходна знања из области јавних набавки која би га оспособила да свој посао успешно обавља.

Нови прописи предвиђају да наручиоци имају обавезу да, у периоду од годину од ступања Закона на снагу, одреде службеника за јавне набавке и пријаве га за обуку. Програм обуке као и целокупан поступак сертификације биће разрађени подзаконским актом који треба да донесе министар финансија. Према постојећем предлогу подзаконског акта, полазници би имали обавезу да положи испит пред трочланом комисијом коју би чинили по један представник Министарства финансија, Комисије за заштиту права и Управе за јавне набавке, након чега би добили сертификат.

Интенција је да, након одређеног временског периода, послове јавних набавки у Србији обављају само сертифицирани службеници за јавне набавке. Пошто би се

превасходно бавили јавним набавкама, ови службеници би стицали драгоцено знање кроз континуиран практичан рад, за разлику од садашње праксе да се чланови комисија за јавне набавке бирају на *ad hoc* основи. На овај начин би се створили услови да се у комисије за јавне набавке бирају службеници чије знање и искуство одговарају вредности и комплексности набавке.

Другим речима, на сложеним и високо вредним тендерима у комисије би се бирали службеници који су прошли прописану обуку и имају највише практичног искуства, уместо праксе да се чланови оваквих комисија бирају на основу личног односа са руководиоцем, а који немају никакво или спорадично искуство у јавним набавкама.

На овај начин би се поставио основ да се дефинише и унапреди постојећи статус оних који раде на пословима јавних набавки и да он све више зависи од компетентности, а све мање од личног односа са руководиоцем. Унапређени статус службеника био би праћен њиховом сразмерном одговорношћу за успешност реализације поступака јавних набавки.

На овај начин би се новим законом поставио један од стубова модерног система јавних набавки. Наиме, савремени европски системи јавних набавки посебну пажњу поклањају онима који спроводе поступке јавних набавки и на којима читав систем почива. Искуства земаља ЕУ показују да је унапређивање статуса и нивоа стручности службеника за јавне набавке дало значајне ефекте у погледу смањења како временског тако и новчаног трошка за обављање јавних набавки, јер су тендери брже и у већем броју случајева успешно окончавани и знатно ређе поништавани.

Истовремено, правилно увођење професионализације и одговорности смањило је и корупцију, па је Група земаља за борбу против корупције Савета Европе, у свом годишњем извештају из 2006. године, дала експлицитну препоруку Србији да је неопходно да «унапреди примену Закона тако што ће обезбедити одговарајућу обуку и професионализацију службеника који спроводе јавне набавке»¹.

¹ “Evaluation Report on the Republic of Serbia”, GRECO/Council of Europe, Strasbourg, 2006